

ARMOEDEMONTOR 2015
GEMEENTE DINKELLAND

Armoedemonitor 2015 gemeente Dinkelland

Onderzoek naar de omvang en samenstelling van de doelgroepen voor het gemeentelijke armoedebeleid en het gebruik van inkomensondersteunende regelingen in de gemeente Dinkelland.

Colofon

Opdrachtgever

Noaberkracht Tubbergen Dinkelland

Datum

Maart 2016

Auteurs

Tessa Schoot Uiterkamp
Bert van Putten

Databewerking

Wim Zijlema

KWIZ

Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ B.V.. Het overnemen van cijfers en / of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden veelevoudigd en / of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ B.V..

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Samenvatting.....	3
1. Minima in beeld	6
1.1. Kenmerken minimahuishoudens	6
1.2. Langdurige minima	8
1.3. Nieuwe minima	10
2. Personen in minimahuishoudens	12
2.1. Aantal personen in minimahuishoudens.....	12
3. Kinderen in armoede	14
4. Minimaregelingen	16
4.1. Regelingen voor het minimabeleid	16
4.2. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	16
4.3. Bijzondere bijstand	17
4.4. Individuele inkomensvoetstuk	19
4.5. Collectieve zorgverzekering.....	19
4.6. Sociaal-culturele activiteiten	20
4.7. Duurzame gebruiksgoederen	20
4.8. Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds.....	21
4.9. Cumulatief gebruik inkomensregelingen	21
5. Gebruik Wmo en schuldhulpverlening	24
5.1. Wmo.....	24
5.2. Schuldhulpverlening	25
5.3. Cumulatief gebruik.....	28
6. Het armoedebeleid in perspectief	29
6.1. Doelgroep armoedebeleid	29
6.2. Nieuwe minima	29
6.3. Gebruik regelingen	30
Bijlage 1. Verantwoording	32
Bijlage 2. Bevolkingskarakteristieken	34

Inleiding

De gemeenten Tubbergen en Dinkelland werken ambtelijk samen in Noaberkracht. Binnen Noaberkracht is armoede een actueel thema. In 2015 is in beide gemeenten het minimabeleid herijkt en in 2016 wordt dit beleid geharmoniseerd. Daarom willen de gemeenten de omvang van de doelgroep in beeld hebben, evenals het gebruik en bereik van de minimaregelingen. Aan KWIZ is daarom gevraagd een armoedemonitor op te stellen.

Dit rapport beschrijft de doelgroep voor het lokale armoedebeleid van de gemeente Dinkelland en gaat in op het gebruik en het bereik de inkomensondersteunende regelingen die de gemeente kent. De gegevens over de omvang en samenstelling van de doelgroep minimahuishoudens geven de situatie per 1 november 2015 weer (peildatum minimapopulatie). Het gebruik van de regelingen is gemeten over twaalf maanden voorafgaand aan de peildatum.

In deze rapportage worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

1. Hoe groot is de doelgroep van het minimabeleid op basis van de inkomensgrens tot 120 procent van het Wsm?
2. Wat zijn de achtergrondkenmerken van deze minimahuishoudens en hoe lang zijn zij al aangewezen op een dergelijk inkomen?
3. Hoeveel kinderen in de leeftijd tot 18 jaar groeien op in huishoudens die tot de minimapopulatie behoren?
4. Hoe groot is het gebruik en niet-gebruik van de inkomensondersteunende regelingen?
5. Wat zijn de achtergrondkenmerken van de groepen minimahuishoudens die van deze regelingen gebruik maken? Daarbij wordt extra aandacht besteed aan de gebruikers van de bijzondere bijstand.
6. Hoeveel huishoudens maken gebruik van de Wmo?
7. Hoe groot is het gebruik van schuldhulpverlening en welke achtergrondkenmerken hebben deze huishoudens? Hoe groot is de in- en uitstroom in de schuldhulpverlening?
8. In hoeverre is er overlap tussen de groep minimahuishoudens en gebruikers van de Wmo en schuldhulpverlening?

Onderzoekopzet

Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van registratiegegevens van de verschillende lokale en landelijke regelingen die de gemeente uitvoert: de Participatiewet, minimaregelingen en kwijtschelding gemeentelijke belastingen. Deze informatie is aangevuld met registratiegegevens van de Wmo en de (minnelijke en wettelijke) schuldhulpverlening. Met behulp van de Basisregistratie personen (BRP) zijn de gebruikersgegevens vervolgens op huishoudniveau gegroepeerd. Op deze manier ontstaat een samenhangend beeld van de omvang en samenstelling van de minimapopulatie, de mate van gebruik van regelingen en de overlap in het gebruik van regelingen op andere beleidsterreinen.

Leeswijzer

Na de samenvatting wordt in het eerste hoofdstuk de doelgroep van het minimabeleid (op huishoudniveau) beschreven aan de hand van een aantal kenmerken en in hoofdstuk twee geven we het aantal personen weer dat in deze minimahuishoudens woont. In hoofdstuk drie gaan we nader in op kinderen die in een minimahuishouden opgroeien. Vervolgens wordt in hoofdstuk vier een aantal minimaregelingen die de gemeente kent in beeld gebracht en gaan we nader in op het cumulatief gebruik van voorzieningen. In hoofdstuk vijf geven we het gebruik van de Wmo en schuldhulpverlening weer en laten we de overlap tussen deze voorzieningen met het minimabeleid zien. In het laatste hoofdstuk formuleren we een aantal conclusies en aanbevelingen en vergelijken we de minimapopulatie van Dinkelland met die van Tubbergen. In bijlage 1 staat de verantwoording van het onderzoek beschreven en bijlage 2 geeft een aantal kenmerken van alle huishoudens in de gemeente weer.

Samenvatting

In de gemeente Dinkelland hebben op 1 november 2015 **500 huishoudens** een inkomen tot **120 procent Wsm**. Dit is bijna **5 procent** van alle 10.249 huishoudens in de gemeente en ligt ver onder het landelijk gemiddelde van 15 procent¹. In deze 500 huishoudens wonen in totaal 971 personen; 786 volwassenen en 185 kinderen.

Onderstaand geven we een aantal kenmerken van de minimahuishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm weer.

Een derde van de minimahuishoudens heeft een bijstandsuitkering

Van de minimahuishoudens heeft 36 procent een bijstandsuitkering, 37 procent ontvangt AOW en 27 procent komt rond van een ander hoofdkomen zoals werk of WW.

Eenoudergezinnen meer kans op armoede

Eenoudergezinnen behoren vaker tot de minimapopulatie dan andere huishoudens: van alle eenoudergezinnen leeft 21 procent op een inkomen tot 120 procent Wsm. Alleenstaanden vormen in absolute zin de grootste groep onder de minima, 52 procent valt in deze categorie.

Niet-westerse allochtone huishoudens zijn vaker minima dan autochtone huishoudens

Van alle niet-westerse allochtone huishoudens in de gemeente moet ruim 40 procent rondkomen van een inkomen tot 120 procent Wsm. Onder westerse allochtone huishoudens is dit 8 procent en onder autochtone huishoudens is dit 4 procent.

Ruim een derde van de minima is een 65-plus huishouden

In 37 procent van de minimahuishoudens is de oudste persoon 65 jaar of ouder. Afgezet tegen alle 65-plus huishoudens in de gemeente heeft 5 procent een minimuminkomen. Onder huishoudens tussen de 45 en 65 jaar is dit aandeel het laagst: 4,4 procent.

31 procent van alle minima is al drie jaar of langer minima

31 procent van alle minimahuishoudens tot 120 procent Wsm heeft drie jaar of langer een inkomen tot 120 procent Wsm. In totaal gaat het om 157 huishoudens. Dit is lager dan de aandelen die we landelijk zien. Opvallend is daarnaast het lage aandeel langdurige minima onder de 65-plussers. Minima met een bijstandsuitkering zijn vaker langdurig aangewezen op een minimuminkomen dan minima met een andere inkomensbron.

Nieuwe minima hebben vaak een AOW-uitkering

51 procent van alle minima (255 huishoudens) leeft korter dan een jaar op een inkomen tot 120 procent Wsm. Ruim de helft van deze groep komt rond van een AOW-gerelateerd inkomen. Onder alle minima is dat 37 procent, deze groep is dus oververtegenwoordigd onder nieuwe minima. Logischerwijs is het grootste deel van de nieuwe minima (86 procent) dan ook een huishouden zonder kinderen.

Ruim 3 procent van alle kinderen groeit op in een minimahuishouden

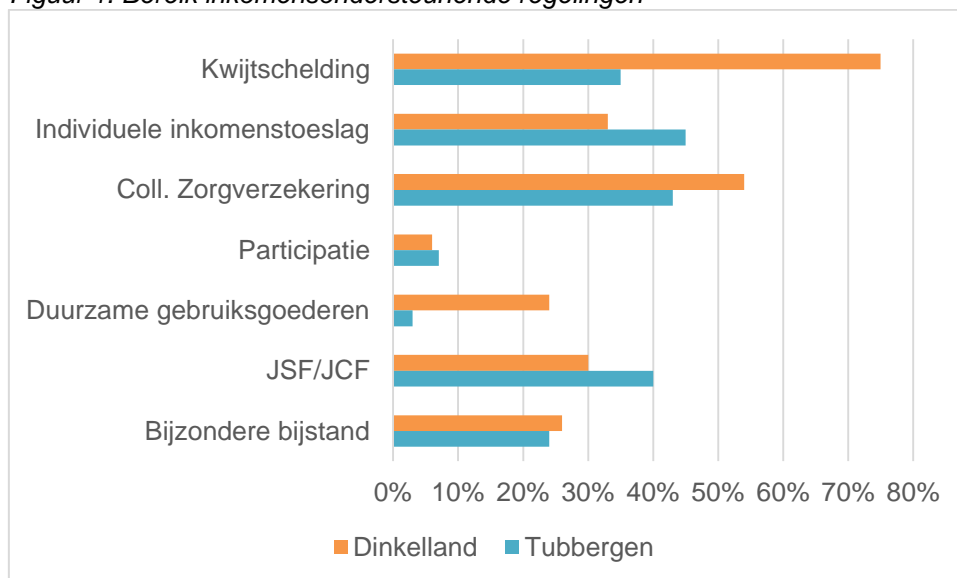
Van de 5.517 kinderen die de gemeente telt, groeien 185 op in een minimahuishouden met een inkomen tot 120 procent Wsm. Dit is 3,4 procent van alle kinderen in de gemeente. Dit aandeel is laag vergeleken met de rest van het land. Van alle kinderen uit een eenoudergezin, behoort ruim 21 procent tot de minima. In Denekamp en Ootmarsum - Oud Ootmarsum - Nutter groeien kinderen vaker op in een minimahuishouden dan in andere dorpen.

¹ Bron: CBS Statline.

Bereik minimaregelingen

Onderstaande figuur geeft het bereik per inkomensondersteunende regeling weer van zowel de gemeente Dinkelland als de gemeente Tubbergen. Daarna worden de bereikpercentages met elkaar vergeleken. Ook vergelijken we het bereik met het beeld dat we in de meeste andere gemeenten zien.

Figuur 1. Bereik inkomensondersteunende regelingen

- Het bereik van de kwijtschelding is met 75 procent ruim twee keer zo hoog als in de gemeente Tubbergen. Bij de meeste gemeenten zien we een bereik van 70 à 75 procent, het bereik in de gemeente Dinkelland ligt hiermee dus in lijn. Een bereik van 80 procent is maximaal mogelijk.
- De individuele inkomensvoet heeft een bereik van 33 procent (Tubbergen: 45 procent). Bij andere gemeenten met een referentieperiode van drie jaar zien we meestal een bereik van 50 à 60 procent. Het bereik in de gemeente Dinkelland is dus enigszins aan de lage kant.
- Het bereik van de collectieve zorgverzekering² is met 54 procent hoog te noemen. In de meeste gemeenten is het bereik van de collectieve zorgverzekering in de laatste jaren afgenomen omdat de kosten vaak hoog uitvallen voor de klant. De gemeente Dinkelland (evenals de gemeente Tubbergen) heeft per 1 januari 2015 het pakket uitgebreid en de inkomensgrens opgerekt van 100 naar 130 procent Wsm, om zo het wegvallen van de Wtcg en CER op te vangen.
- Het bereik van de regeling sociaal-culturele activiteiten (de participatieregeling) is met 6 procent erg laag. Ook in de gemeente Tubbergen is het bereik laag (daar gaat het om het hulpfonds). In de meeste andere gemeenten zien we een bereik van 35 à 40 procent van een participatieregeling. Inhoudelijk wijkt de regeling sociaal-culturele activiteiten daar weinig van af.
- Het bereik van de regeling duurzame gebruiksgoederen is in de gemeente Dinkelland opvallend veel hoger dan in de gemeente Tubbergen, terwijl de regelingen inhoudelijk hetzelfde zijn. Meestal zien we een bereik van 20 procent voor een dergelijke regeling, al zijn er weinig gemeenten die deze regeling nog aanbieden. Het bereik in de gemeente Dinkelland ligt hier dus redelijk mee in lijn.

² De collectieve zorgverzekering is toegankelijk voor alle minima met een inkomen tot 130 procent Wsm. Omdat we de groep met een inkomen tussen 120 en 130 procent Wsm niet goed in beeld hebben, zetten we het bereik van de zorgverzekering af tegen alle huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm. Het is overigens aannemelijk dat de meeste huishoudens die deelnemen aan de zorgverzekering een inkomen hebben tot maximaal 120 procent Wsm.

- Het bereik van het Jeugdsport- en cultuurfonds is in de gemeente Dinkelland lager dan in de gemeente Tubbergen (resp. 30 procent en 40 procent). Bij de meeste andere gemeenten waar minima van deze fondsen gebruik kunnen maken zien we een gemiddeld gebruik van 30 à 35 procent.
- Het gebruik van de bijzondere bijstand ligt in 2015 op 26 procent. In de meeste andere gemeenten ligt het gebruik rond de 20 procent van de doelgroep. Dit is vaak wel afhankelijk van het gebruik van de overige voorzieningen: een hoger generiek gebruik leidt vaak tot een lager gebruik van de bijzondere bijstand en vice versa.

Van de gebruikers van Wmo-voorzieningen heeft 13 procent een minimuminkomen

In de periode 1 november 2014 tot 1 november 2015 hebben 1.664 huishoudens van een of meerdere Wmo-voorzieningen gebruikgemaakt. Dit betreft woonvoorzieningen, begeleiding, hulp bij het huishouden, rolstoelen, persoonlijke verzorging en vervoersvoorzieningen. Dit is 16 procent van alle huishoudens in de gemeente. Daarvan hebben 216 huishoudens (13 procent) een inkomen tot 120 procent Wsm. Alleenstaande huishoudens (56 procent) en 65-plussers (78 procent) vormen de grootste groep onder de Wmo-gebruikers.

Onder de gebruikers van de schuldhulpverlening is 53 procent minima

In de periode 1 november 2014 tot 1 november 2015 hebben 88 huishoudens op enig moment in een minnelijk of wettelijk schuldhulpverleningstraject gezeten, minder dan 1 procent van alle huishoudens in de gemeente. Deze huishoudens zijn voor het grootste deel alleenstaand (40 procent). Van alle 88 huishoudens heeft 53 procent (47 huishoudens) een inkomen tot 120 procent Wsm. De meeste huishoudens in de schuldhulpverlening volgden een minnelijk traject: 75 huishoudens. 20 huishoudens zaten (eveneens) in een wettelijk traject.

Minimahuishoudens maken ook gebruik van andere voorzieningen

Van alle minimahuishoudens heeft 43 procent ook gebruikgemaakt van de Wmo en 9 procent heeft een SHV-traject doorlopen.

1. Minima in beeld

In de gemeente Dinkelland geldt voor een aantal gemeentelijke inkomensvoorzieningen een bovengrens van 120 procent van het wettelijk sociaal minimum. In deze paragraaf beschrijven we de kenmerken van deze doelgroep. In bijlage 2 staan de karakteristieken van de gehele bevolking van de gemeente beschreven.

1.1. Kenmerken minimahuishoudens

De volgende tabel bevat een overzicht van het aantal en aandeel minimahuishoudens in de gemeente op de peildatum van het onderzoek.

Tabel 1.1.1 Huishoudens naar inkomen in Dinkelland

Inkomenspercentage t.o.v.		
Wsm	Aantal	Aandeel
Tot 100%	300	2,9%
100% tot 120%	200	1,9%
<i>Subtotaal tot 120%</i>	<i>500</i>	<i>4,9%</i>
Overig	9.749	95,1%
Totaal	10.249	100%

In 2015 moet 2,9 procent van alle huishoudens in de gemeente rondkomen van een inkomen tot 100 procent Wsm, 300 huishoudens in getal. Dit aandeel ligt fors onder het landelijk gemiddelde van 10 procent. Daarnaast hebben 200 huishoudens in de gemeente een inkomen tussen de 100 en 120 procent Wsm. In totaal hebben 500 huishoudens een inkomen tot 120 procent Wsm (4,9 procent).

Inkomensbron

Als we de huishoudens met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum uitsplitsen naar hoofdinkomen zien we de volgende verdeling.

Tabel 1.1.2 Inkomensbron minima, inkomen tot 120%

Inkomensbron	Aantal	Aandeel
Participatiewet	177	36%
AOW	186	37%
Ander inkomen	137	27%
Totaal	500	100%

Ruim een derde van alle minima met een inkomen tot 120 procent Wsm moet rondkomen van een bijstandsuitkering, in totaal gaat het om 177 huishoudens. Verder zijn er 186 minimahuishoudens waarvan het oudste gezinslid pensioengerechtigd is waar uitsluitend een AOW-inkomen binnenkomt. In de leeftijdsgroep tot de pensioenleeftijd treffen we 137 huishoudens met een ander hoofdinkomen aan waarvan we de hoogte kennen maar niet weten uit welke componenten dit bestaat. Het kan bijvoorbeeld gaan om een WW of WIA uitkering, een inkomen uit werk of een combinatie hiervan.

Huishoudtype

Het volgende overzicht geeft het huishoudtype van de minimahuishoudens weer.

Tabel 1.1.3 Huishoudtype minima, inkomen tot 120%

Huishoudtype	Minimahuishoudens		Alle huish.	Aandeel minima
	Aantal	Aandeel		
Alleenstaand	257	52%	27%	9,4%
Eenoudergezin	41	8%	2%	20,5%
Meerpersoons zonder kinderen	145	29%	46%	3,1%
Meerpersoons met kinderen	57	11%	25%	2,2%
Totaal	500	100%	100%	4,9%

Ruim de helft van alle minimahuishoudens is een alleenstaand huishouden. Dit komt overeen met wat we bij de meeste gemeenten zien. Meerpersoonshuishoudens zonder kinderen vormen met 29 procent ook een grote groep onder de minimahuishoudens. Als we de aantallen minimahuishoudens naar huishoudtype afzetten tegen de totale huishoudpopulatie zien we dat 20,5 procent van alle eenoudergezinnen in de gemeente tot de minima behoort. Onder alleenstaanden ligt dit aandeel op 9,4 procent.

Leeftijd

De volgende tabel geeft een overzicht van de huishoudens op basis van de leeftijd van de oudste persoon in het huishouden.

Tabel 1.1.4 Leeftijdsopbouw minimahuishoudens, inkomen tot 120%

Leeftijdscategorie	Minimahuishoudens		Alle huish.	Aandeel minima
	Aantal	Aandeel		
Tot 27 jaar	23	5%	2%	12,0%
27 tot 45 jaar	103	21%	20%	5,0%
45 tot 65 jaar	188	37%	42%	4,4%
65 jaar en ouder	186	37%	36%	5,0%
Totaal	500	100%	100%	4,9%

De leeftijdsopbouw onder de minimahuishoudens wijkt licht af van die van de gehele bevolking. Zo vinden we onder minima meer huishoudens tot 27 jaar en juist minder huishoudens in de leeftijdscategorie 45 tot 65 jaar.

Geografische spreiding

In de volgende tabel de verdeling van minimahuishoudens naar dorp.

Tabel 1.1.5 Dorp minimahuishoudens, inkomen tot 120%

Dorp	Minimahuishoudens		Alle huish.	Aandeel minima
	Aantal	Aandeel		
Denekamp	283	57%	41%	6,8%
Lattrop-Breklenkamp	20	4%	3%	5,9%
Ootmarsum - Oud Ootmarsum – Nutter	85	17%	20%	4,2%
Agelo	3	1%	2%	1,7%
Tilligte	5	1%	3%	1,9%
Rossum	21	4%	8%	2,6%
Saaseld	12	2%	5%	2,1%
Weerselo	44	9%	11%	3,8%
Deurningen	27	5%	7%	3,7%
Totaal	500	100%	100%	4,9%

Meer dan de helft van de minimahuishoudens in de gemeente woont in Denekamp. Ook in Ootmarsum - Oud Ootmarsum - Nutter en Weerselo is het aantal minimahuishoudens hoger dan in de andere dorpen.

Etniciteit

De volgende tabel geeft een overzicht van de huishoudens op basis van de etniciteit van de oudste persoon in het huishouden.

Tabel 1.1.6 Etnische achtergrond minimahuishoudens, inkomen tot 120%

Etniciteit	Minimahuishoudens		Alle huish.	Aandeel minima
	Aantal	Aandeel		
Autochtoon	336	67%	88%	3,7%
Westers allochtoon	83	17%	10%	8,4%
Niet-westers allochtoon	81	16%	2%	41,1%
Totaal	500	100%	100%	4,9%

Een op de drie minimahuishoudens in de gemeente is van allochtone afkomst. Afgezet tegen alle huishoudens zijn niet-westers allochtone huishoudens oververtegenwoordigd: 41 procent van alle niet-westerse allochtone huishoudens heeft een inkomen tot 120 procent Wsm. Onder autochtone huishoudens is dit aandeel met 3,7 procent fors lager.

1.2. Langdurige minima

In deze paragraaf gaan we nader in op de achtergrondkenmerken van de groep die we langdurige minima noemen. Dit zijn huishoudens die drie jaar of langer aangewezen zijn op een inkomen tot maximaal 120 procent van het geldende sociale minimum. De volgende tabel bevat een overzicht van de verdeling naar duur op het inkomen.

Tabel 1.2.1 Langdurigheid minimahuishoudens, inkomen tot 120%

Duur minimuminkomen	Aantal	Aandeel
Korter dan 1 jaar	255	51%
1 tot 3 jaar	88	18%
3 jaar en langer	157	31%
Totaal	500	100%

Bijna een op de drie minimahuishoudens moet drie jaar of langer rondkomen van een inkomen tot 120 procent. Van alle 10.249 huishoudens die de gemeente telt heeft 1,5 procent drie jaar of langer een dergelijk inkomen.

Inkomensbron

Als we de huishoudens die drie jaar of langer een minimuminkomen hebben uitsplitsen naar hoofdkomen zien we de volgende verdeling.

Tabel 1.2.2 Inkomensbron langdurige minima, inkomen tot 120%

Inkomensbron	Langdurige minima		Alle minima	Aandeel langdurig
	Aantal	Aandeel		
Participatiewet	84	53%	36%	47%
AOW	47	30%	37%	25%
Ander inkomen	26	17%	27%	19%
Totaal	157	100%	100%	31%

Van alle huishoudens met een bijstandsuitkering is bijna de helft langer dan drie jaar afhankelijk van een dergelijke uitkering. Het aandeel langdurige minima onder huishoudens met een AOW-uitkering ligt, opvallend genoeg, lager: 25 procent. In de groep met een ander hoofdkomen is zowel het aantal als ook het aandeel (afgezet tegen alle minima) huishoudens dat langdurig moet rondkomen van een minimuminkomen het kleinst.

Huishoudtype

Het volgende overzicht geeft het huishoudtype van de langdurige minimahuishoudens weer.

Tabel 1.2.3 Huishoudtype langdurige minima, inkomen tot 120%

Huishoudtype	Langdurige minima		Alle minima	Aandeel langdurig
	Aantal	Aandeel		
Alleenstaand	79	50%	52%	31%
Eenoudergezin	17	11%	8%	41%
Meerpersoons zonder kinderen	39	25%	29%	27%
Meerpersoons met kinderen	22	14%	11%	39%
Totaal	157	100%	100%	31%

Alleenstaanden vormen de grootste groep onder de langdurige minima. Dit houdt voor een deel verband met de groep AOW'ers die langdurig op het minimum leven. Van de langdurige minima die nog niet pensioengerechtigd zijn (110 in getal) is 42 procent een alleenstaand huishouden.

Huishoudens met kinderen zijn vaker langdurig op een minimuminkomen aangewezen dan huishoudens zonder kinderen.

Leeftijd

Op basis van de leeftijd van de oudste persoon in het huishouden ziet de leeftijdsverdeling onder langdurige minima er als volgt uit.

Tabel 1.2.4 Leeftijdsopbouw langdurige minima, inkomen tot 120%

Leeftijdscategorie	Langdurige minima		Alle minima	Aandeel langdurig
	Aantal	Aandeel		
Tot 27 jaar	1	1%	5%	4%
27 tot 45 jaar	36	23%	21%	35%
45 tot 65 jaar	73	46%	37%	39%
65 jaar en ouder	47	30%	37%	25%
Totaal	157	100%	100%	31%

Huishoudens in de leeftijd tussen de 45 en 65 jaar moeten vaker langdurig rondkomen van een minimuminkomen dan huishouden uit een andere leeftijdscategorie.

Geografische verdeling

Onderstaand geven we de langdurige minimahuishoudens weer, verdeeld naar dorp.

Tabel 1.2.5 Dorp langdurige minimahuishoudens, inkomen tot 120%

Dorp	Langdurige minima		Alle minima	Aandeel langdurig
	Aantal	Aandeel		
Denekamp	99	63%	57%	35%
Lattrop-Breklenkamp	7	4%	4%	35%
Ootmarsum - Oud Ootmarsum – Nutter	22	14%	17%	26%
Agelo	1	1%	1%	33%
Tilligte	0	-	1%	-
Rossum	3	2%	4%	14%
Saaseld	0	-	2%	-
Weerselo	16	10%	9%	36%
Deurningen	9	6%	5%	33%
Totaal	157	100%	100%	31%

Tussen de dorpen zit weinig verschil wat betreft het aandeel langdurige minima onder alle minimahuishoudens. In sommige dorpen is geen enkel minimahuishouden langdurig.

Etnische achtergrond

Op basis van de leeftijd van de oudste persoon in het huishouden ziet de verdeling naar etnische achtergrond onder langdurige minima er als volgt uit.

Tabel 1.2.6 Etnische achtergrond langdurige minima, inkomen tot 120%

Etniciteit	Langdurige minima		Alle minima	Aandeel langdurig
	Aantal	Aandeel		
Autochtoon	76	49%	67%	23%
Westers allochtoon	35	22%	17%	42%
Niet-westers allochtoon	46	29%	16%	57%
Totaal	157	100%	100%	31%

De helft van alle langdurige minima is van allochtone afkomst. Afgezet tegen alle minima in de gemeente, moeten allochtone huishoudens vaker langdurig rondkomen van een minimuminkomen dan autochtone huishoudens.

1.3. Nieuwe minima

Van alle minima met een inkomen tot 120 procent Wsm leeft 51 procent (255 huishoudens) korter dan een jaar op dat inkomen. Onderstaand gaan we nader op deze groep 'nieuwe' minima in.

Inkomensbron

Als we de huishoudens die een jaar of korter een minimuminkomen hebben uitsplitsen naar hoofdkomen zien we de volgende verdeling.

Tabel 1.3.1 Inkomensbron nieuwe minima, inkomen tot 120%

Inkomensbron	Nieuwe minima		Alle minima	Aandeel nieuw
	Aantal	Aandeel		
Participatiewet	36	14%	36%	20%
AOW	137	54%	37%	74%
Ander inkomen	82	32%	27%	60%
Totaal	255	100%	100%	51%

Meer dan de helft van alle nieuwe minima in de gemeente komt rond van de AOW; afgelopen jaar zijn 137 ouderen "ingestroomd" in de groep minima. Daarnaast zijn er 36 huishoudens met een bijstandsuitkering bijgekomen en 82 huishoudens met een andersoortig hoofdkomen.

Onder huishoudens met een bijstandsuitkering is het aandeel nieuwe minima het laagst: 1 op de 5 huishoudens met een dergelijke uitkering behoort korter dan een jaar tot de minimapopulatie.

Van alle AOW-huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm behoort 74 procent tot de nieuwe minima. Dit is opvallend, omdat gepensioneerden over het algemeen geen inkomensverandering meer tegemoet zien en daarom vaak een kleine groep onder de nieuwe minima vormen. Een reden voor de hoge instroom onder 65-plussers is de uitbreiding van de collectieve zorgverzekering. Ter compensatie van het wegvallen van de Wtcg en CER is de inkomensgrens daarvan per 1 januari opgerekt van 100 naar 130 procent Wsm. Veel huishoudens die in 2014 nog geen gebruikmaakten van de collectieve zorgverzekering, zijn dat in 2015 daarom wel gaan doen. Dit zijn vooral huishoudens die chronisch ziek of gehandicapt zijn en 65 jaar of ouder. Deze groep was vorig jaar nog niet als minima in beeld bij de gemeente: ze maakten van geen enkele regeling gebruik. In 2015 maakt maar liefst 96 procent van de 65-plussers die als 'nieuwe' minima in beeld zijn gebruik van de collectieve zorgverzekering. De uitbreiding van deze verzekering verklaart dus het hoge aantal 65-plussers onder de nieuwe minima.

Huishoudtype

Het volgende overzicht geeft het huishoudtype van de nieuwe minima weer.

Tabel 1.3.2 Huishoudtype nieuwe minima, inkomen tot 120%

Huishoudtype	Nieuwe minima		Alle minima	Aandeel nieuw
	Aantal	Aandeel		
Alleenstaand	130	51%	52%	51%
Eenoudergezin	12	5%	8%	29%
Meerpersoons zonder kinderen	90	35%	29%	62%
Meerpersoons met kinderen	23	9%	11%	40%
Totaal	255	100%	100%	51%

Van alle minimahuishoudens zijn meerpersoonshuishoudens zonder kinderen het vaakst korter dan een jaar op dit inkomen aangewezen en eenoudergezinnen het minst vaak. Van alle eenoudergezinnen met een inkomen tot 120 procent Wsm leeft 29 procent korter dan een jaar op dit inkomen, tegenover 51 procent van alle minima. Eerder zagen we ook al dat veel eenoudergezinnen langer dan drie jaar een minimuminkomen hebben.

Leeftijd

Op basis van de leeftijd van de oudste persoon in het huishouden ziet de leeftijdsverdeling onder nieuwe minima er als volgt uit.

Tabel 1.3.3 Leeftijdsopbouw nieuwe minima, inkomen tot 120%

Leeftijdscategorie	Nieuwe minima		Alle minima	Aandeel nieuw
	Aantal	Aandeel		
Tot 27 jaar	15	6%	5%	65%
27 tot 45 jaar	36	14%	21%	35%
45 tot 65 jaar	67	26%	37%	36%
65 jaar en ouder	137	54%	37%	74%
Totaal	255	100%	100%	51%

Huishoudens tot 27 jaar en boven de 65 jaar zijn vaker korter dan een jaar aangewezen op een minimuminkomen dan huishoudens van middelbare leeftijd.

2. Personen in minimahuishoudens

In dit hoofdstuk gaan we in op de personen die in de minimahuishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm wonen. We beschrijven deze personen aan de hand van een aantal kenmerken.

2.1. Aantal personen in minimahuishoudens

De volgende tabel bevat een overzicht van het aantal en aandeel personen dat op de peildatum van het onderzoek in de 500 huishoudens woont met een inkomen tot maximaal 120 procent Wsm.

Tabel 2.1.1 Personen naar inkomen in Dinkelland

Inkomenspercentage t.o.v.		
Wsm	Aantal	Aandeel
Tot 100%	611	2,4%
100% tot 120%	360	1,4%
Subtotaal tot 120%	971	3,7%
Overig	25.006	96,3%
Totaal	25.977	100%

In de 500 minimahuishoudens die de gemeente telt wonen 971 personen. Daarvan moeten 611 personen rondkomen van een huishoudinkomen tot 100 procent Wsm. In totaal wonen 3,7 procent van alle 25.977 inwoners van de gemeente in een huishouden met een inkomen tot 120 procent Wsm. Het aandeel minima *personen* ligt dus onder het aandeel minima *huishoudens*. Dit is logisch omdat een groot deel van de minima een alleenstaand huishouden vormen.

Inkomensbron

Als we de personen in een minima huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm uitsplitsen naar hoofdinkomen zien we de volgende verdeling.

Tabel 2.1.2 Inkomensbron personen in minimahuishouden, inkomen tot 120%

Inkomensbron	Aantal	Aandeel
Participatiewet	394	41%
AOW	293	30%
Ander inkomen	284	29%
Totaal	971	100%

Ruim vier op de tien personen in een minimahuishouden moet rondkomen van een bijstandsuitkering en 30 procent woont in een huishouden waar AOW binnenkomt.

Huishoudtype

Het volgende overzicht geeft het huishoudtype van de personen in een minimahuishouden weer. Dit vergelijken we met het huishoudtype van alle inwoners van de gemeente.

Tabel 2.1.3 Huishoudtype personen in minimahuishoudens, inkomen tot 120%

Huishoudtype	Minima personen		Alle pers.	Aandeel minima
	Aantal	Aandeel		
Alleenstaand	257	27%	11%	9,4%
Eenoudergezin	116	12%	2%	20,9%
Meerpersoons zonder kinderen	344	35%	44%	3,0%
Meerpersoons met kinderen	254	26%	43%	2,3%
Totaal	971	100%	100%	3,7%

Ruim een kwart van alle personen in een minimahuishouden is alleenstaand. De meeste personen wonen in een meerpersoonshuishouden zonder kinderen. Net als op huishoudniveau zien we dat het aandeel minima het hoogst is onder inwoners in een eenoudergezin.

Leeftijd

De volgende tabel geeft een overzicht van de leden in de minimahuishoudens op basis van hun leeftijd.

Tabel 2.1.4 Leeftijdsopbouw personen in minimahuishouden, inkomen tot 120%

Leeftijdscategorie	Minima personen		Alle pers.	Aandeel minima
	Aantal	Aandeel		
Tot 18 jaar	185	19%	21%	3,4%
18 tot 27 jaar	107	11%	11%	3,9%
27 tot 45 jaar	164	17%	18%	3,6%
45 tot 65 jaar	281	29%	30%	3,6%
65 jaar en ouder	234	24%	20%	4,4%
Totaal	971	100%	100%	3,7%

Net zoals op huishoudniveau zijn ook bij de personen 65-plussers oververtegenwoordigd onder de minima. De overige aandelen minima per leeftijdscategorie schommelen rond het gemeentelijk gemiddelde van 3,7 procent.

3. Kinderen in armoede

In dit hoofdstuk besteden we specifiek aandacht aan kinderen in de leeftijd tot 18 jaar die opgroeien in een minimahuishouden tot 120 procent Wsm.

In onderstaande tabel staat het aantal kinderen in (minima)huishoudens in de gemeente.

Tabel 3.1.1 Aantal kinderen in (minima)huishoudens

Categorie	Aantal
Alle kinderen	5.517
Kinderen in minimahuishouden tot 120%	185
Aandeel kinderen in minimahuishouden	3,4%

Van de 5.517 kinderen die in de gemeente Dinkelland wonen, groeien er 185 op in een huishouden met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum. Dat is 3,4 procent van alle kinderen in de gemeente. Dit is lager dan in de rest van Nederland.

Leeftijd

Naar leeftijd maken we onderscheid in kinderen tot 4 jaar, van 4 tot 12 jaar (basisschoolleeftijd) en 12 tot 18 jaar (voortgezet onderwijs).

Tabel 3.1.2 Leeftijdsofbouw kinderen in (minima)huishoudens

Leeftijdscategorie	Minimakinderen		Alle kinderen		Aandeel minima
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	
Tot 4 jaar	35	19%	827	15%	4,2%
4 tot 12 jaar	83	45%	2.317	42%	3,6%
12 tot 18 jaar	67	36%	2.373	43%	2,8%
Totaal	185	100%	5.517	100%	3,4%

Kinderen in de leeftijd tot 4 jaar groeien naar verhouding vaker op in een minimahuishouden dan kinderen in een andere leeftijdscategorie.

Inkomensbron

Tabel 3.1.3 Inkomensbron kinderen in minimahuishouden

Inkomensbron	Minimakinderen	
	Aantal	Aandeel
Participatiewet	104	56%
AOW	10	5%
Ander inkomen	71	39%
Totaal	185	100%

Naar bron van inkomen zien we dat 56 procent van de minimakinderen opgroeit in een huishouden met een bijstandsuitkering en 39 procent van de kinderen in een huishouden met een ander inkomen. Een kleine groep kinderen (10 in getal) woont in een huishouden waar de oudste bewoner 65 jaar of ouder is en AOW ontvangt.

Huishoudtype

De volgende tabel geeft de verdeling naar huishoudtype weer.

Tabel 3.1.4 Huishoudtype kinderen in (minima)huishoudens

Huishoudtype	Minimakinderen		Alle kinderen		Aandeel minima
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	
Eenoudergezin	75	41%	356	6%	21,1%
Meerpersoons met kinderen	110	59%	5.161	94%	2,1%
Totaal	185	100%	5.517	100%	3,4%

Van alle kinderen die opgroeien in een eenoudergezin leeft maar liefst 21 procent in een minimahuishouden. Van de kinderen die opgroeien in een gezin met twee ouders, is dat aandeel 2 procent.

Geografische spreiding

In de volgende tabel een overzicht van de aantallen en aandelen kinderen verdeeld naar dorp.

Tabel 3.1.5 Dorp kinderen in (minima)huishoudens

Dorp	Minimakinderen		Alle kinderen		Aandeel minima
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	
Denekamp	121	65%	2.067	37,5	5,9%
Lattrop-Breklenkamp	0	-	219	4	-
Ootmarsum - Oud Ootmarsum - Nutter	37	20%	1.013	18,4	3,7%
Agelo	2	1%	125	2,3	1,6%
Tilligte	0	-	168	3	-
Rossum	6	3%	537	9,7	1,1%
Saaseld	3	2%	362	6,6	0,8%
Weerselo	7	4%	601	10,9	1,2%
Deurningen	9	5%	425	7,7	2,1%
Totaal	185	100%	5.517	100	3,4%

Net als bij alle minimahuishoudens in de gemeente is ook het aandeel kinderen dat opgroeit in een minimahuishouden het grootst in Denekamp. Ook in Ootmarsum - Oud Ootmarsum - Nutter is het aandeel minimakinderen groter dan in de rest van de gemeente.

Etnische achtergrond

De volgende tabel geeft de verdeling naar etnische achtergrond weer.

Tabel 3.1.6 Etnische achtergrond kinderen in (minima)huishoudens

Etniciteit	Minimakinderen		Alle kinderen		Aandeel minima
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	
Autochtoon	94	51%	5.179	94%	1,8%
Westers allochtoon	15	8%	179	3%	8,4%
Niet-westers allochtoon	76	41%	159	3%	47,8%
Totaal	185	100%	5.517	100%	3,4%

Onder de groep minimakinderen is het aandeel niet-westerse allochtonen met 48 procent fors hoger dan onder alle kinderen in de gemeente (3,4 procent).

4. Minimaregelingen

Inwoners van de gemeente Dinkelland met een laag inkomen kunnen een beroep doen op diverse regelingen om hun lasten te verlichten of het maatschappelijk participeren te versterken. In dit hoofdstuk gaan we nader in op het gebruik en bereik onder de doelgroep van verschillende inkomensondersteunende voorzieningen. Daarnaast beschrijven we de kenmerken van de huishoudens die van deze regelingen gebruik maken. Het gebruik is gemeten over de twaalf maanden voorafgaand aan de peildatum van het onderzoek (1 november 2015). Voor de kwijtschelding en collectieve zorgverzekering wordt het gebruik weergegeven over de periode 1 januari – 1 november 2015 omdat minima eenmaal per jaar van deze regelingen gebruik kunnen maken.

4.1. Regelingen voor het minimabeleid

In deze paragraaf beschrijven we een aantal inkomensondersteunende regelingen die lokaal worden uitgevoerd. Deze regelingen hebben inkomensgrenzen die zijn afgeleid van het wettelijke sociale minimum dat voor ieder huishoudtype geldt. De volgende tabel geeft deze grenzen in procenten op basis van de situatie in het jaar 2015 weer.

Tabel 4.1.1 Inkomensgrenzen regelingen in 2015 en omvang doelgroep

Categorie	Inkomensgrens	Doelgroep	Regelgeving
Kwijtschelding	100%	300	landelijk/gemeentelijk
Bijzondere bijstand	120%	500	landelijk/gemeentelijk
Individuele inkomensvoet	100%	110	landelijk/gemeentelijk
Collectieve zorgverzekering	130%	Nb	gemeentelijk
Sociaal-culturele activiteiten	120%	500	gemeentelijk
Duurzame gebruiksgoederen	120%	157	gemeentelijk
Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds	120%		gemeentelijk

Onder de landelijke voorzieningen voor het minimabeleid vallen de kwijtschelding, de bijzondere bijstand en de individuele inkomensvoet. Voor elk van deze voorzieningen kunnen, binnen bepaalde grenzen, lokale uitvoeringsregels gelden. In de gemeente Dinkelland kunnen minima als zij aan de daarvoor geldende criteria voldoen daarnaast een beroep doen op vier lokale voorzieningen.

4.2. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Huishoudens kunnen kwijtschelding aanvragen voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing en hondenbelasting. De doelgroep voor de kwijtschelding bestaat uit huishoudens met een inkomen op of rond het voor dat huishoudtype geldende sociale minimum³.

Tabel 4.2.1 Gebruik en bereik kwijtschelding

Categorie	
Doelgroep	300
Gebruik kwijtschelding	225
Percentage bereik	75%

In 2015 is aan 225 huishoudens kwijtschelding verstrekt, dit is 75 procent van de doelgroep. Dit ligt in lijn met wat we bij andere gemeenten vinden. Het maximale bereik van de kwijtschelding ligt rond de 80 procent.

³ De kwijtschelding kent andere vermogensnormen dan de rest van de minimaregelingen. Omdat we echter geen gegevens hebben over het vermogen van minima kijken we puur naar het inkomen (100 procent Wsm).

Kenmerken huishoudens die gebruik maken van de kwijtschelding

- Minimahuishoudens met een overige inkomensbron maken het vaakst gebruik van de kwijtschelding, minima met een bijstandsuitkering het minst vaak;
- meerpersoonshuishoudens met kinderen maken vaker dan andere huishoudens gebruik van de kwijtschelding. Meerpersoonshuishoudens zonder kinderen hebben het minst vaak gebruik gemaakt van de kwijtschelding;
- huishoudens van allochtone afkomst maken vaker gebruik van de kwijtschelding dan huishoudens van autochtone afkomst.

4.3. Bijzondere bijstand

Het bijzondere bijstandsbeleid van de gemeente Dinkelland is erop gericht om mensen die bijzondere noodzakelijke kosten hebben en deze niet zelf kunnen betalen, te ondersteunen. De gemeente beoordeelt wanneer er sprake is van bijzondere omstandigheden. Huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm krijgen alle noodzakelijke extra uitgaven volledig vergoed. Voor huishoudens met een hoger inkomen wordt draagkracht berekend.

Omdat niet bekend is hoeveel huishoudens draagkracht hebben, gaan we voor zowel de doelgroep bepaling als het gebruik uit van een inkomen tot 120 procent Wsm.

Tabel 4.3.1 Gebruik en bereik bijzondere bijstand

Categorie	
Doelgroep	500
Gebruik bijzondere bijstand	132
Aantal verstrekkingen	875
Percentage bereik	26%

Tussen november 2014 en november 2015 hebben 132 huishoudens één of meerdere keren gebruik gemaakt van de bijzondere bijstand, ofwel 26 procent van de doelgroep. Het gebruik van de bijzondere bijstand ligt in veel andere gemeenten rond de 20 procent.

In totaal zijn er in de periode 875 verstrekkingen van bijzondere bijstand geweest. De meeste verstrekkingen zijn gedaan in het kader van rechtsbijstand, huishoudelijke hulp/gezins hulp en kosten voor inrichting en huisraad.

In het onderstaande gaan we nader in op de huishoudens die gebruik hebben gemaakt van de bijzondere bijstand.

Tabel 4.3.2 Gebruik bijzondere bijstand naar inkomensbron

Inkomensbron	Bijzondere bijstand		Alle minima	Aandeel bijz. bijstand
	Aantal	Aandeel		
Participatiewet	78	59%	36%	44%
AOW	13	10%	37%	7%
Ander inkomen	41	31%	27%	30%
Totaal	132	100%	100%	26%

Van alle huishoudens die gebruik hebben gemaakt van de bijzondere bijstand heeft 59 procent een bijstandsuitkering. Afgezet tegen alle minima die gebruik kunnen maken van de bijzondere bijstand hebben huishoudens met een bijstandsuitkering dit het vaakst gedaan: 44 procent. Huishoudens die AOW ontvangen maken maar beperkt gebruik van de bijzondere bijstand.

Huishoudtype

Het volgende overzicht geeft het huishoudtype van de gebruikers van de bijzondere bijstand weer.

Tabel 4.3.3 Gebruik bijzondere bijstand naar huishoudtype

Huishoudtype	Bijzondere bijstand		Alle minima	Aandeel bijz. bijstand
	Aantal	Aandeel		
Alleenstaand	63	48%	52%	25%
Eenoudergezin	17	13%	8%	41%
Meerpersoons zonder kinderen	23	17%	29%	16%
Meerpersoons met kinderen	29	22%	11%	51%
Totaal	132	100%	100%	26%

Van alle huishoudens die gebruik hebben gemaakt van de bijzondere bijstand is bijna de helft alleenstaand. Afgezet tegen de doelgroep laat de tabel zien dat het gebruik van de bijzondere bijstand het hoogst is onder meerpersoons huishoudens met kinderen (51 procent) gevolgd door eenoudergezinnen (41 procent). Op jaarbasis maakt dus bijna de helft van de minima met kinderen gebruik van de bijzondere bijstand.

Duur inkomen

De volgende tabel geeft de gebruikersgroep van de bijzondere bijstand weer naar duur van het minimuminkomen.

Tabel 4.3.4 Gebruik bijzondere bijstand naar duur minimuminkomen

Duur minimuminkomen	Bijzondere bijstand		Alle minima	Aandeel bijz. bijstand
	Aantal	Aandeel		
Korter dan 1 jaar	53	40%	5%	21%
1 tot 3 jaar	34	26%	21%	39%
3 jaar of langer	45	34%	37%	29%
Totaal	132	100%	100%	26%

Minima die tussen de 1 en 3 jaar een minimuminkomen hebben maken, afgezet tegen de doelgroep, het vaakst gebruik van de bijzondere bijstand (39 procent). Huishoudens die korter dan één jaar een minimuminkomen hebben maken het minst vaak gebruik van de bijzondere bijstand.

Etnische achtergrond

Op basis van de leeftijd van de oudste persoon in het huishouden ziet de verdeling naar etnische achtergrond onder langdurige minima er als volgt uit.

Tabel 4.3.5 Etnische achtergrond langdurige minima, inkomen tot 120%

Etniciteit	Bijzondere bijstand		Alle minima	Aandeel bijz. bijstand
	Aantal	Aandeel		
Autochtoon	73	55%	67%	22%
Westers allochtoon	18	14%	17%	22%
Niet-westers allochtoon	41	31%	16%	51%
Totaal	132	100%	100%	26%

45 procent van de huishoudens die gebruik hebben gemaakt van de bijzondere bijstand is van allochtone afkomst. Het gebruik is het hoogst onder niet-westers allochtone huishoudens: ruim de helft van de doelgroep met een dergelijke achtergrond heeft gebruikgemaakt van de bijzondere bijstand.

4.4. Individuele inkomensvoetlag

De individuele inkomensvoetlag is bedoeld als inkomensondersteuning voor mensen die langdurig afhankelijk zijn van een minimuminkomen. In Dinkelland behoort iedereen tussen de 21 jaar en pensioengerechtigde leeftijd, die gedurende een periode van drie jaar een inkomen heeft tot maximaal de bijstandsnorm, tot de doelgroep. Verder geldt als voorwaarde voor toekenning dat er geen perspectief op inkomensverbetering door werkaanvaarding (meer) mag zijn.

Tabel 4.4.1 Gebruik en bereik individuele inkomensvoetlag

Categorie	
Doelgroep	110
Gebruik individuele inkomensvoetlag	36
Percentage bereik	33%

In totaal hebben 36 huishoudens gebruikgemaakt van de individuele inkomensvoetlag. Afgezet tegen doelgroep is dit een bereik van 33 procent.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van de individuele inkomensvoetlag

- Huishoudens met een bijstandsuitkering maken vaker gebruik van de voetlag dan huishoudens met een andere inkomensbron. Dit is een algemeen beeld bij de individuele inkomensvoetlag;
- afgezet tegen de doelgroep, maken meerpersoonshuishoudens vaker gebruik van de voetlag dan andere huishoudens;
- allochtonen maken vaker gebruik van de individuele inkomensvoetlag dan autochtonen.

4.5. Collectieve zorgverzekering

De gemeente biedt minima de mogelijkheid om deel te nemen aan de Collectieve Zorgverzekering voor Minima bij Menzis. Dit pakket is per 1 januari 2015 toegankelijk voor huishoudens met een inkomen tot 130 procent Wsm⁴ (2014: 100 procent Wsm). De gemeente heeft er voor gekozen om de verzekering in 2015 ook toegankelijk te maken voor inwoners met een laag inkomen én een chronische ziekte of handicap om op deze manier hun meerkosten te compenseren. Minima kunnen uit verschillende pakketten kiezen en krijgen korting op hun premie.

Omdat we de doelgroep tot 130 procent Wsm niet volledig in beeld hebben zetten we het gebruik af tegen de 500 huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm.

Tabel 4.5.1 Gebruik en bereik collectieve zorgverzekering

Categorie	
Doelgroep	500
Gebruik collectieve zorgverzekering	271
Percentage bereik	54%

In 2015 heeft 54 procent van de huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm gebruikgemaakt van de collectieve zorgverzekering. In totaal gaat het om 271 huishoudens. In de meeste gemeenten komt het bereik van de collectieve zorgverzekering op dit moment niet uit boven de 50 procent: het bereik in Dinkelland is dus hoog te noemen.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van de collectieve zorgverzekering

- Huishoudens met een AOW-uitkering maken van alle huishoudens het vaakst gebruik van de collectieve zorgverzekering, driekwart van de 65-plussers die in aanmerking komen hebben de verzekering afgesloten;

⁴ Er wordt geen vermogenstoets uitgevoerd.

- meerpersoonshuishoudens maken vaker gebruik van de verzekering dan andere huishoudens;
- westerse allochtonen blijven iets achter in hun gebruik bij huishoudens met een andere etnische achtergrond.

4.6. Sociaal-culturele activiteiten

Via de regeling sociaal-culturele activiteiten kunnen minima uit de gemeente een bijdrage krijgen voor de kosten van maatschappelijke participatie, zoals sportieve, culturele of educatieve activiteiten. Bijvoorbeeld een lidmaatschap van een vereniging of de bibliotheek of een internetkosten.

De regeling sociaal-culturele activiteiten is bedoeld voor alle minima die in een huishouden wonen met een inkomen tot maximaal 120 procent Wsm.

Tabel 4.6.1 Gebruik en bereik sociaal-culturele activiteiten

Categorie	
Doelgroep	500
Gebruik regeling sociaal-culturele activiteiten	32
Percentage bereik	6%

In totaal hebben 32 huishoudens gebruikgemaakt van de regeling voor sociaal-culturele activiteiten tussen november 2014 en november 2015. Dit is 6 procent van de doelgroep. In de meeste gemeenten vinden we voor het een participatieregeling een bereik van ongeveer 30 procent. Het bereik van de regeling sociaal-culturele activiteiten in de gemeente Dinkelland is dus laag te noemen.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van de regeling sociaal-culturele activiteiten

- Huishoudens met een bijstandsuitkering maken het vaakst gebruik van de regeling;
- gezinnen met kinderen maken vaker gebruik van de regeling dan gezinnen zonder kinderen;
- huishoudens van niet-westers allochtone afkomst maken vaker gebruik van de regeling sociaal-culturele activiteiten dan huishoudens van andere afkomst.

4.7. Duurzame gebruiksgoederen

Minima die drie jaar of langer een inkomen hebben tot 120 procent Wsm kunnen gebruikmaken van de regeling duurzame gebruiksgoederen. Voorwaarde is dat de aanschaf van de goederen ook echt noodzakelijk is en reparatie niet meer mogelijk is. De maximale vergoeding bedraagt € 550 per kalenderjaar.

Tabel 4.7.1 Gebruik en bereik duurzame gebruiksgoederen

Categorie	
Doelgroep	157
Gebruik duurzame gebruiksgoederen	37
Percentage bereik	24%

Er zijn 37 huishoudens die van de regeling duurzame gebruiksgoederen gebruik hebben gemaakt. Dit is bijna een kwart van de doelgroep.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van de regeling duurzame gebruiksgoederen

- Huishoudens met een overige inkomensbron maken het vaakst gebruik van de regeling, huishoudens met AOW het minst vaak;
- gezinnen met kinderen maken vaker gebruik van de regeling dan gezinnen zonder kinderen;

- huishoudens van allochtone afkomst maken iets vaker gebruik van de regeling duurzame gebruiksgoederen dan huishoudens van andere afkomst.

4.8. Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds

Met behulp van het Jeugdsportfonds en het Jeugdcultuurfonds kunnen minimakinderen ook meedoen aan sport en cultuur. Het fonds betaalt de contributie en eventuele attributen die nodig zijn. Aanvragen voor de fondsen verlopen via een tussenpersoon. De fondsen zijn bedoeld voor kinderen tussen de 4 en 18 jaar waarvan het huishoudinkomen niet hoger is dan 120 procent Wsm.

De volgende tabel geeft het aantal kinderen weer dat in 2015 van het JSF en JCF gebruik hebben gemaakt.

Tabel 4.8.1 Gebruik kinderen JSF & JCF

Fonds	Aantal
Jeugdsportfonds	52
Jeugdcultuurfonds	3
Totaal	55

In totaal hebben 55 kinderen gebruikgemaakt van de fondsen, 52 van het jeugdsportfonds en 3 kinderen van het jeugdcultuurfonds.

Deze 55 kinderen wonen in 27 huishoudens. De volgende tabel zet dit gebruik af tegen de totale doelgroep van 89 huishoudens met kinderen tussen de 4 en 18 jaar en een inkomen tot 120 procent Wsm.

Tabel 4.8.2 Gebruik en bereik huishoudens JSF & JCF

Categorie	
Doelgroep	89
Gebruik JSF & JCF	27
Percentage bereik	30%

In 2015 heeft 30 procent van de doelgroep gebruikgemaakt van het JSF & JCF.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van het JSF & JCF

- Huishoudens met een bijstandsuitkering maken vaker gebruik van de fondsen dan huishoudens met een overige inkomensbron;
- afgezet tegen de doelgroep maken meerpersoonshuishoudens met kinderen iets vaker gebruik van de fondsen dan eenoudergezinnen al zijn de verschillen klein;
- niet-westerse allochtone huishoudens hebben vaker gebruikgemaakt van het JSF en JCF dan huishoudens met een andere afkomst.

4.9. Cumulatief gebruik inkomensregelingen

In deze paragraaf geven we weer of en in hoeverre minimahuishoudens gebruik maken van meerdere regelingen. Een huishouden kan theoretisch gezien van zeven voorzieningen gebruik maken. Omdat het recht op een regeling afhankelijk is van een groot aantal verschillende criteria komt dit in de praktijk nauwelijks voor.

Tabel 4.9.1 Cumulatief gebruik minimaregelingen, huishoudens tot 120%

Aantal regelingen	Aantal	Aandeel
0	53	11%
1	291	58%
2	80	16%
3	42	8%
4	19	4%
5, 6 of 7	15	3%
Totaal	500	100%

De tabel laat zien dat 11 procent van alle minimahuishoudens (53 in getal) in 2015 van geen enkele inkomensondersteunende regeling gebruik heeft gemaakt. Dit aandeel niet-gebruikers is lager dan dat we bij veel andere gemeenten zien, gemiddeld ligt het aandeel niet-gebruikers rond de 20 procent. Ruim de helft van de minimahuishoudens heeft gebruikgemaakt van één regelingen en 15 procent van twee regelingen. Een kleine groep van 7 procent (34 huishoudens) heeft gebruikgemaakt van vier of meer regelingen.

Kenmerken niet-gebruikers

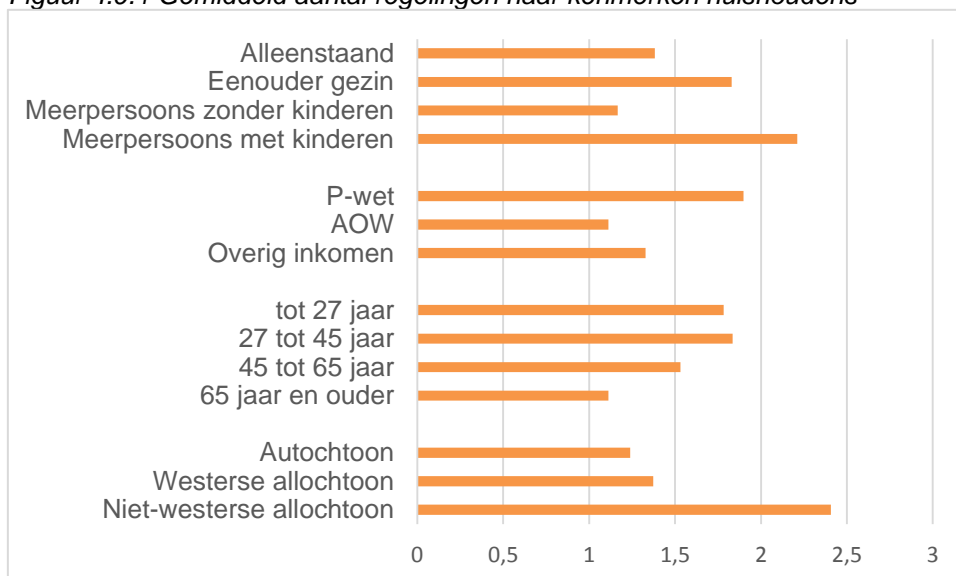
Een nadere analyse van de 53 huishoudens die van geen enkele regeling gebruik hebben gemaakt geeft het volgende beeld:

- van alle huishoudens met een bijstandsuitkering maakt 21 procent van geen enkele regeling gebruik. Onder huishoudens met een ander hoofdinkomen is 4 procent een niet-gebruiker en onder AOW'ers is dit 6 procent;
- naar huishoudtype zien we dat meerpersoonshuishoudens zonder kinderen vaker van geen enkele regeling gebruikmaken dan de andere huishoudens;
- naar leeftijd behoren minimahuishoudens tussen de 45 en 65 jaar het vaakst tot de niet-gebruikers;
- naar etniciteit is er weinig verschil tussen de huishoudens.

Aantal inkomensondersteunende regelingen in minimahuishoudens

Gemiddeld maken de minimahuishoudens in Dinkelland in 2015 gebruik van 1,5 regelingen. Tussen de huishoudens is echter enig verschil te constateren in het gemiddeld gebruik. De volgende figuur maakt dit duidelijk.

Figuur 4.9.1 Gemiddeld aantal regelingen naar kenmerken huishoudens

- De figuur laat zien dat huishoudens met kinderen gemiddeld van meer regelingen gebruikmaken van huishoudens zonder kinderen.

- Huishoudens met een bijstandsuitkering maken van meer regelingen gebruik dan huishoudens met een andere inkomensbron.
- Huishoudens van 45 jaar en ouder blijven achter in hun gebruik bij huishoudens onder de 45 jaar.
- Tenslotte is te zien dat niet-westerse allochtone huishoudens van gemiddeld meer regelingen gebruikmaken dan huishoudens met een andere etnische achtergrond.
- Uiteraard is het gemiddeld gebruik ook afhankelijk van het recht op bepaalde regelingen: sommige huishoudens voldoen aan meerdere criteria dan anderen.

5. Gebruik Wmo en schuldhulpverlening

In dit hoofdstuk gaan we in op het gebruik van de Wmo-voorzieningen en de mate waarin een beroep wordt gedaan op dienstverlening in het kader van schuldhulpverlening. Eveneens geven we de overlap tussen de minimahuishoudens en het gebruik van de Wmo en schuldhulpverlening weer.

5.1. Wmo

De volgende tabel geeft de inkomenssituatie weer van de huishoudens die in de periode tussen november 2014 en november 2015 gebruik hebben gemaakt de Wmo.

Tabel 5.1.1 Inkomensverdeling Wmo-gebruikers

Categorie	Wmo'ers		Alle huish.	Aandeel Wmo
	Aantal	Aandeel		
Tot 120% Wsm	216	13%	5%	43%
Overige huishoudens	1.448	87%	95%	15%
Totaal	1.664	100%	100%	16%

In de analyseperiode hebben in 1.664 huishoudens gebruikgemaakt van een of meerdere Wmo-voorzieningen. Procentueel gezien is dit 16 procent van alle huishoudens in de gemeente. Dit is iets hoger dan wat we in veel andere gemeenten zien. Een verklaring hiervoor het is hoge aandeel ouderen in de gemeente.

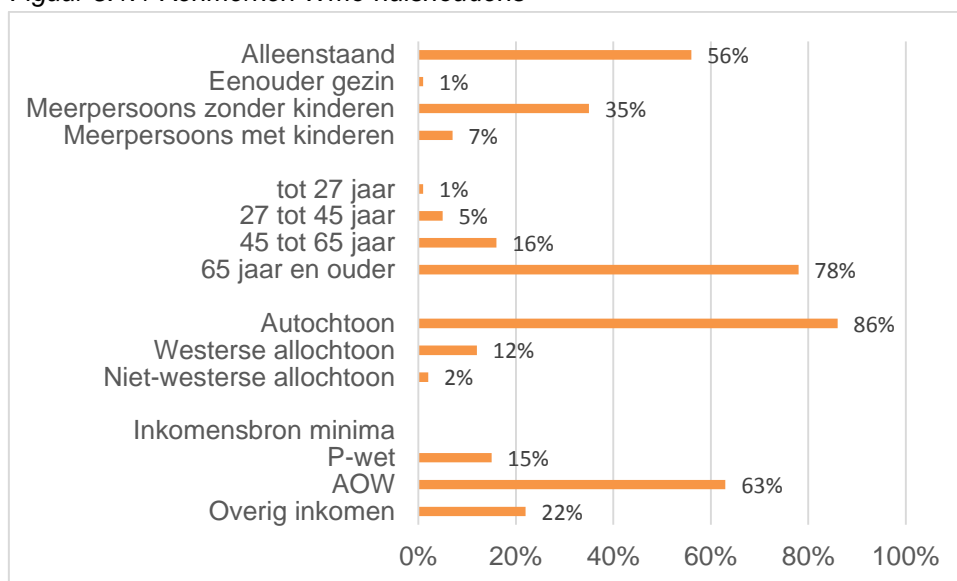
Van de 1.664 huishoudens heeft 13 procent een inkomen tot maximaal 120 procent Wsm. Deze inkomensverdeling sluit aan bij de meeste andere gemeenten.

Als we kijken vanuit het perspectief van de 500 minimahuishoudens in de gemeente zien we dat ruim een vier op de tien van deze huishoudens ook gebruik heeft gemaakt van een Wmo-voorziening. Dit aandeel is hoger dan we bij de meeste andere gemeenten zien.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van Wmo-voorzieningen

Een nadere analyse van alle huishoudens die gebruikmaken van een Wmo-voorziening geeft het volgende beeld.

Figuur 5.1.1 Kenmerken Wmo-huishoudens

- 56 procent van de gebruikers van een Wmo-voorziening is alleenstaand;
- In 78 procent van de huishoudens is de oudste bewoner 65 jaar of ouder;
- 86 procent van alle gebruikers is van autochtone afkomst;
- Van de Wmo-gebruikers met een inkomen tot 120 procent Wsm heeft 15 procent een bijstandsuitkering en ontvangt 63 procent een AOW-uitkering.

Gebruik regelingen door huishoudens die gebruikmaken van Wmo-voorzieningen

In de volgende tabel staat het gebruik van regelingen door huishoudens die zowel minima zijn als gebruik maken van een Wmo-voorziening.

Tabel 5.1.2 Gebruik miniregelingen Wmo-gebruikers

Gebruik en bereik per regeling	Gebruik	Doelgroep per regeling ⁵	Bereik
Kwijtschelding	79	89	89%
Bijzondere bijstand	51	216	24%
Individuele inkomenstoelage	14	30	47%
Collectieve zorgverzekering	145	216	67%
Sociaal-cultureel fonds	13	216	6%
Duurzame gebruiksgoederen	21	62	34%
JSF/JCF	8	19	42%

Onder de gebruikers van de Wmo die tot de doelgroep van het minimeleid behoren is het gebruik van een aantal regelingen hoger dan we onder de gehele doelgroep zagen. Met name kwijtschelding en de collectieve zorgverzekering kennen een hoog bereik.

5.2. Schuldhulpverlening

Schuldhulpverlening is bedoeld voor inwoners die zelf hun problematische schulden niet meer kunnen oplossen. Het belangrijkste onderdeel van schuldhulpverlening betreft een minnelijke schuldregeling. Wanneer een minnelijk traject niet mogelijk is kan een aanvraag worden gedaan voor toelating tot de WSNP (het wettelijk traject). In deze paragraaf gaan we nader in op de huishoudens die tussen november 2014 en november 2015 in een lopend schuldhulpverleningstraject zaten.

5.2.1. Karakteristieken gebruikersgroep schuldhulpverlening

Onderstaande tabel geeft het aantal huishoudens weer dat in de analyseperiode op enig moment in een schuldhulpverleningstraject zat. Dit zijn zowel de huishoudens in een minnelijk als in een wettelijk traject.

Tabel 5.2.1 Huishoudens in schuldhulpverlening

Inkomen	SHV huishoudens		Totaal aantal huishoudens	Aandeel SHV
	Aantal	Aandeel		
Tot 120% Wsm	47	53%	500	9,4%
Overige huishoudens	41	47%	9.749	0,4%
Totaal	88	100%	10.249	0,9%

In totaal hebben 88 huishoudens tussen november 2014 en november 2015 op enig moment in een schuldhulpverleningstraject gezeten. Met elkaar vormen de huishoudens die actief een SHV-traject hebben doorlopen 0,9 procent van de gemeentelijke populatie. Het grootste deel van deze groep, 53 procent, heeft een inkomen tot maximaal 120 procent Wsm. Van alle 500 minimahuishoudens zit bijna 10 procent in de schuldhulpverlening.

⁵ De doelgroep is bepaald op basis van de geldende inkomensgrenzen voor de regeling en daarnaast hebben we gekeken of er gebruik wordt gemaakt van een Wmo voorziening.

Huishoudtype

De volgende tabel geeft de verdeling naar huishoudtype weer.

Tabel 5.2.2 Huishoudtype huishoudens in SHV

Huishoudtype	SHV huishoudens		Alle huishoudens	Aandeel SHV
	Aantal	Aandeel		
Alleenstaand	35	40%	27%	1,3%
Eenoudergezin	12	14%	2%	6,0%
Meerpersoons zonder kinderen	25	28%	46%	0,5%
Meerpersoons met kinderen	16	18%	25%	0,6%
Totaal	88	100%	100%	0,9%

Vier op de tien huishoudens die in een schuldhulpverleningstraject hebben gezeten is alleenstaand. In 28 procent van alle gevallen gaat het om huishoudens met kinderen.

Als we de gebruikersgroepen afzetten tegen de totale huishoudpopulatie zien we dat 6 procent van alle eenoudergezinnen in de gemeente in de analyseperiode tot de klantgroep voor schuldhulpverlening behoorde. In alle andere huishoudtypen schommelt het gebruik rond het gemeentelijke gemiddelde van 0,9 procent.

Leeftijdscategorie

Naar leeftijd verdeeld zien we het volgende beeld.

Tabel 5.2.3 Leeftijdsverdeling huishoudens in SHV

Leeftijdscategorie	SHV huishoudens		Alle huishoudens	Aandeel SHV
	Aantal	Aandeel		
Tot 27 jaar	5	6%	2%	2,6%
27 tot 45 jaar	30	34%	20%	1,4%
45 tot 65 jaar	46	52%	42%	1,1%
65 jaar en ouder	7	8%	36%	0,2%
Totaal	88	100%	100%	0,9%

Huishoudens in de leeftijd tussen de 45 en 65 jaar vormen de grootste groep binnen de schuldhulpverlening. Afgezet tegen alle huishoudens in de gemeenten vormen huishoudens jonger dan 45 jaar de grootste groep.

Etniciteit

Naar herkomst ziet de gebruikersgroep van schuldhulpverlening er als volgt uit.

Tabel 5.2.4 Etnische achtergrond huishoudens in SHV

Etniciteit	SHV huishoudens		Alle huishoudens	Aandeel SHV
	Aantal	Aandeel		
Autochtoon	68	77%	88%	0,8%
Westers allochtoon	14	16%	10%	1,4%
Niet-westers allochtoon	6	7%	2%	3,0%
Totaal	88	100%	100%	0,9%

De verdeling naar etnische achtergrond van de huishoudens in de SHV wijkt af van die van alle huishoudens in de gemeente; het aandeel allochtone huishoudens in de SHV is groter dan onder alle huishoudens in de gemeente.

Inkomensbron

De tabel geeft de bron van het inkomen weer van huishoudens in de schuldhulpverlening met inkomens tot maximaal 120 procent Wsm.

Tabel 5.2.5 Inkomensbron huishoudens in SHV tot 120% Wsm

Inkomensbron	SHV huishoudens tot 120% Wsm		Alle huishoudens tot 120%	Aandeel SHV
	Aantal	Aandeel		
Participatiewet	26	55%	36%	14,7%
AOW	3	7%	37%	1,6%
Overig inkomen	18	38%	27%	13,1%
Totaal	47	100	100%	9,4%

Huishoudens met een bijstandsuitkering vormen de grootste groep onder huishoudens in de schuldhulpverlening. Als we de SHV-huishoudens afzetten tegen alle minimahuishoudens zien we dat bijna 10 procent van de minimapopulatie een SHV-traject doorloopt. Onder de groep huishoudens met een inkomen uit de Participatiewet ligt dit aandeel op 15 procent.

Schuldsituatie

In het kader van dit onderzoek beschikken we niet over lokale gegevens betreffende de aard en het karakter van schuldsituatie. Landelijk gezien ligt het gemiddelde schuldbedrag in het jaar 2014 op € 38.500,- en heeft ieder huishouden gemiddeld 14 schuldeisers. In totaal 14 procent van alle huishoudens in de schuldhulpverlening heeft een eigen woning. Iets meer dan de helft van de totale groep heeft inkomsten uit werk⁶.

5.2.2. Soort en type schuldhulpverleningstraject

Normaal gesproken doorlopen de meeste huishoudens eerst een minnelijk traject waarbij getracht wordt om tot een oplossing van de schuldenproblematiek te komen. Als dit niet het geval is wordt een wettelijk traject doorlopen waarbij de rechter een bindende regeling oplegt. De volgende tabel laat zien in welk soort traject huishoudens in de gemeente Dinkelland zaten.

Tabel 5.2.6 Soort traject huishoudens in SHV

Type traject	Aantal
Minnelijk traject	75
Wettelijk traject	20
Totaal	88

Van de 88 huishoudens zat het grootste gedeelte in een minnelijk traject, 75 huishoudens. In totaal 20 huishoudens volgden een wettelijk traject. Een aantal huishoudens zat zowel in een minnelijk als een wettelijk schuldhulpverleningstraject.

De volgende tabel geeft een aantal kencijfers weer van het verloop in de minnelijke schuldhulpverlening.

Tabel 5.2.7 Kencijfers minnelijke SHV

Type traject	Huishoudens
Instream	25
Uitstream	30
Lopend minnelijk traject 1 november 2015	58
Uitsluitend budgetbeheer 1 november 2015	15

⁶ Bron: jaarcijfers schuldhulpverlening 2014 NVVK.

In totaal zijn 25 huishoudens gestart met een minnelijk schuldhulpverleningstraject in de analyseperiode. Daarnaast hebben 30 huishoudens hun traject afgesloten, zij zijn uit de minnelijke schuldhulpverlening gestroomd.

Op 1 november 2015 zitten 58 huishoudens in een lopend minnelijk traject. Daarvan hebben 15 huishoudens alleen nog budgetbeheer.

5.3. Cumulatief gebruik

In deze paragraaf geven we het cumulatief gebruik van weer van de minimahuishoudens en het gebruik van de Wmo en schuldhulpverlening. Dit doen we op huishoudniveau.

Tabel 5.3.1 Cumulatief gebruik voorzieningen op huishoudniveau

Categorie	Minima	Wmo	SHV
Minima (N=500)	**	43%	9%
Wmo (N=1.664)	13%	**	1%
SHV (N=88)	53%	27%	**

Van alle **minimahuishoudens** met een inkomen tot 120 procent Wsm, heeft 43 procent eveneens gebruikgemaakt van een of meerdere Wmo-voorzieningen en 9 procent heeft een SHV-traject doorlopen.

Van de gebruikersgroep van de **Wmo** heeft 13 procent een inkomen tot 120 procent Wsm en zit 1 procent in een schuldhulpverleningstraject.

Van de huishoudens in de **Schuldhulpverlening** heeft 53 procent een inkomen tot 120 procent Wsm en heeft 27 procent gebruikgemaakt van een of meerdere Wmo-voorzieningen.

6. Het armoedebeleid in perspectief

Dit afsluitende hoofdstuk start met een weergave van de doelgroep van het armoedebeleid in de gemeente Dinkelland. Een aantal groepen minima wordt hierin nader belicht. Vervolgens gaan we in op het gebruik van verschillende minimaregelingen. Waar mogelijk vergelijken we deze cijfers met die van Tubbergen.

6.1. Doelgroep armoedebeleid

De totale doelgroep van het armoedebeleid in de gemeente Dinkelland bestaat uit 500 huishoudens. Dit zijn huishoudens met een inkomen lager of gelijk aan 120 procent van het wettelijk sociaal minimum. Deze huishoudens beslaan 4,9 procent van alle huishoudens in de gemeente. Van deze 500 huishoudens heeft 36 procent een bijstandsuitkering, 37 procent ontvang AOW en 27 procent komt rond van een zogenaamd andersoortig inkomen als WW of inkomen uit werk. Ruim de helft van de minimahuishoudens is een alleenstaand huishouden. Het zijn echter de eenoudergezinnen die, net als in andere gemeenten, een kwetsbare groep vormen: ruim 20 procent van alle eenoudergezinnen in de gemeente heeft een inkomen tot 120 procent Wsm. Ook onder huishoudens van niet-westerse allochtone afkomst is het aandeel minima hoog: 41 procent van deze huishoudens is een minimahuishouden. Onder autochtone huishoudens is dit 3,7 procent. Het aandeel minimahuishoudens is in Denekamp het hoogst van alle dorpen in de gemeente (6,8 procent).

Van alle minimahuishoudens komt maar liefst 51 procent korter dan een jaar rond van een inkomen tot 120 procent. Bijna een derde zit al drie jaar of langer op dit inkomen. Het aandeel kortdurende minima (korter dan één jaar) is in de gemeente Dinkelland hoger dan in de meeste andere gemeenten. Het aandeel minima dat drie jaar of langer rond komt (31 procent) is iets lager dan dat we in de meeste andere gemeenten zien.

In de 500 minimahuishoudens wonen 185 kinderen in de leeftijd tot 18 jaar. Dit is 3,4 procent van alle kinderen in de gemeente. Dit aandeel is lager dan in de meeste andere gemeenten.

Aanbevelingen

Ouderen en huishoudens met kinderen zijn de meest kwetsbare groep in het beleid. Dit is ook terug in de overlap met bijvoorbeeld de Wmo: ruim 43 procent maakt gebruik van een of meerdere Wmo-voorzieningen.

Verder zien we in andere gemeenten ook vaak een overlap tussen minima en Jeugdzorg. Het dus van belang dat deze huishoudens op meerdere leefgebieden hulp en ondersteuning van de gemeente krijgen.

Participatie van de kwetsbare groep ouderen verdient aandacht in het gemeentelijk beleid. Met het hoge bereik van de collectieve zorgverzekering blijkt dat deze groep ook te bereiken is vanuit de gemeente. Een regeling als het JCF / JSF is ook denkbaar voor de kwetsbare groep ouderen. Het doel van de regeling zal dan met name gericht zijn op deelname van de ouderen aan de samenleving.

6.2. Nieuwe minima

In het onderstaande gaan we nader in op de groep 'nieuwe minima'. Dit zijn minimahuishoudens die korter dan een jaar van een inkomen tot 120 procent Wsm moeten rondkomen.

Van alle minima met een inkomen tot 120 procent Wsm leeft 51 procent (255 huishoudens) korter dan een jaar op dat inkomen. Bij de meeste andere gemeenten ligt dit aandeel lager, gemiddeld tussen de 25 en 35 procent. Het zijn voornamelijk AOW-huishoudens en huishoudens met een overige inkomensbron die tot de nieuwe minima behoren. Het kan bijvoorbeeld gaan om huishoudens die door de crisis hun baan zijn verloren en daardoor in de WW zitten, of mensen met een eigen bedrijf die het niet hebben gered. Van alle AOW-huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm behoort 74 procent tot de nieuwe minima.

Dit is opvallend, omdat gepensioneerden over het algemeen geen inkomensverandering meer tegemoet zien. Een reden voor deze hoge instroom onder 65-plussers is de uitbreiding van de collectieve zorgverzekering. In 2015 heeft 96 procent van de 'nieuwe' 65-plussers die als minima in beeld zijn gebruikgemaakt van de collectieve zorgverzekering. Vorig jaar was deze groep nog niet als minima in beeld bij de gemeente.

Meerpersoonshuishoudens zonder kinderen behoren het vaakst tot de nieuwe minima. Eenoudergezinnen zijn het minst vaak kortdurend op een minimuminkomen aangewezen.

Aanbevelingen

Omdat deze groep pas kort op een laag inkomen leeft, is de kans groot dat zij nog sterk gemotiveerd zijn om weer extra inkomen te verwerven om zo weer terug te komen op hun oude inkomensniveau. Vooral voor nieuwe minima die door de crisis (ontslag) in deze situatie zijn terechtgekomen is de kans groot dat zij door hun recente werkervaring nog weer een nieuwe baan kunnen krijgen, in tegenstelling tot langdurige minima die al veel langer zonder werk zitten.

Het is voor de gemeente van belang om ervoor te zorgen dat deze huishoudens niet in de bijstand terechtkomen. We adviseren de gemeente Dinkelland om deze groep nader te analyseren op het perspectief op de arbeidsmarkt. Ten aanzien van de groep huishoudens die afhankelijk is van een AOW is het van belang deze groep te monitoren of er behoefte is aan extra zorg of ondersteuning. Het is overigens te verwachten dat deze groep ouderen uiteindelijk langdurig op een laag inkomen zit omdat zij geen inkomensverbetering meer tegemoet kunnen zien.

6.3. Gebruik regelingen

De volgende tabel geeft het bereik van verschillende inkomensondersteunende regelingen weer.

Tabel 6.2.1. Gebruik en bereik per inkomensondersteunende regeling Dinkelland en Tubbergen

Regeling	Dinkelland			Tubbergen		
	Gebruik	Doelgroep	Bereik	Gebruik	Doelgroep	Bereik
Kwijtschelding	225	300	75%	74	211	35%
Individuele inkomensvoetstuk	36	110	33%	38	84	45%
Collectieve zorgverzekering	271	500	54%	140	324	43%
Participatie	32	500	6%	22	324	7%
Duurzame gebruiksgoederen	37	157	24%	4	137	3%
Jeugdsport- en cultuurfonds	27	89	30%	23	57	40%
Bijzondere bijstand	132	500	26%	79	324	24%

- Het bereik van de kwijtschelding is met 75 procent ruim twee keer zo hoog als in de gemeente Tubbergen. Bij de meeste gemeenten zien we een bereik van 70 à 75 procent, het bereik in de gemeente Dinkelland ligt hiermee dus in lijn. Een bereik van 80 procent is maximaal mogelijk.
- De individuele inkomensvoetstuk heeft een bereik van 33 procent (Tubbergen: 45 procent). Bij andere gemeenten met een referentieperiode van drie jaar zien we meestal een bereik van 50 à 60 procent. Het bereik in de gemeente Dinkelland is dus enigszins aan de lage kant.
- Het bereik van de collectieve zorgverzekering is met 54 procent hoog te noemen. In de meeste gemeenten is het bereik van de collectieve zorgverzekering in de laatste jaren afgenomen omdat de kosten vaak hoog uitvallen voor de klant. De gemeente Dinkelland (en ook de gemeente Tubbergen) heeft per 1 januari 2015 het pakket uitgebreid en de

inkomensgrens opgerekt van 100 naar 130 procent Wsm, om zo het wegvallen van de Wtcg en CER op te vangen.

- Het bereik van de regeling sociaal-culturele activiteiten (de participatieregeling) is met 6 procent erg laag. Ook in de gemeente Tubbergen is het bereik laag (daar gaat het om het hulpfonds). In de meeste andere gemeenten zien we een bereik van 35 à 40 procent van een participatieregeling. Inhoudelijk wijkt de regeling sociaal-culturele activiteiten daar weinig van af.
- Het bereik van de regeling duurzame gebruiksgoederen is in de gemeente Dinkelland opvallend veel hoger dan in de gemeente Tubbergen, terwijl de regelingen inhoudelijk hetzelfde zijn. Meestal zien we een bereik van 20 procent voor een dergelijke regeling, al zijn er weinig gemeenten die deze regeling nog aanbieden. Het bereik in de gemeente Dinkelland ligt hier dus redelijk mee in lijn.
- Het bereik van het Jeugdsport- en cultuurfonds is in de gemeente Dinkelland lager dan in de gemeente Tubbergen (resp. 30 procent en 40 procent). Bij de meeste andere gemeenten waar minima van deze fondsen gebruik kunnen maken zien we een gemiddeld gebruik van 30 à 35 procent.
- Het gebruik van de bijzondere bijstand ligt in 2015 op 26 procent. In de meeste andere gemeenten ligt het gebruik rond de 20 procent van de doelgroep. Dit is vaak wel afhankelijk van het gebruik van de overige voorzieningen: een hoger generiek gebruik leidt vaak tot een lager gebruik van de bijzondere bijstand.

Aanbevelingen

De participatieregeling sociaal-culturele activiteiten en de individuele inkomenstoelage kennen een laag bereik. De gemeente zou meer bekendheid kunnen geven aan de participatieregeling. Bijvoorbeeld met behulp van de scholen en verenigingen of doelgroepen direct wijzen op hun mogelijke rechten. Betreffende de individuele inkomenstoelage kan de gemeente in de bijstandsregistratie zien welke huishoudens al drie jaar of langer in de bijstand zitten. De gemeente kan dan bijvoorbeeld deze huishoudens er op wijzen dat zij recht hebben op de inkomenstoelage.

Bijlage 1. Verantwoording

Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van registratiegegevens van de verschillende lokale en landelijke regelingen die de gemeente uitvoert. Daarbij gaat het om de volgende voorzieningen: Wet werk en bijstand (WWB), minimaregelingen en kwijtschelding gemeentelijke belastingen. Alle bron gegevens zijn via encryptie versleuteld aangeleverd zodat ze niet te herleiden zijn tot individuele natuurlijke personen.

Onderstaand beschrijven we de wijze waarop het onderzoeksbestand is aangemaakt.

Stap 1

In de eerste bewerkingsstap wordt de informatie uit de genoemde registratiebronnen aan het actuele Gba bestand (dat ook is versleuteld) gekoppeld. Op deze wijze wordt inzichtelijk welke personen gebruikmaken of gebruik hebben gemaakt van welke voorziening.

Stap 2

In stap 2 wordt aan de hand van de GBA een analysebestand op huishoudniveau gemaakt. We onderscheiden 4 huishoudtypes: alleenstaanden, eenoudergezinnen, meerpersoons huishoudens met kinderen en meerpersoons huishoudens zonder kinderen. De operationele definities van deze begrippen treft u verderop in deze verantwoording aan.

Stap 3

Het feitelijke gebruik van voorzieningen in het jaar voorafgaand aan het peilmoment van de GBA wordt op huishoudniveau vastgesteld. Indien één persoon binnen het huishouden gebruik heeft gemaakt van een bepaalde voorziening, wordt dit toegerekend naar het hele huishouden.

Statistisch kader

In tegenstelling tot wat gangbaar is bij sociaal wetenschappelijk onderzoek is dit rapport gebaseerd op gegevens van de totale bevolkingspopulatie. Dat betekent dat de vermelde aantallen en percentages niet getoetst hoeven te worden op statistische betrouwbaarheid en altijd de feitelijke situatie weergeven.

Operationele definitie huishouden

Het bepalen van het soort en type huishouden gebeurt aan de hand van gegevens uit de bevolkingsadministratie en wel op de volgende wijze:

- indien één persoon op een adres woont, is duidelijk dat er sprake is van een alleenstaande;
- personen op één adres waartussen geregistreerde ouder-kindrelaties of echtrelaties bestaan worden tot een gezamenlijk huishouden gerekend;
- indien er één minderjarige op een adres woont met een ouder-kindrelatie tellen we een eenoudergezin;
- indien er meer minderjarige op een adres wonen waarbij één meerderjarige ouder is en er een ouder-kindrelatie bestaat met de andere meerderjarige (en/of minderjarige) tellen we een eenoudergezin;
- als er vier of meer meerderjarigen op een adres wonen, gaan we ervan uit dat er meerdere huishoudens op dit adres gevestigd zijn;
- indien er drie meerderjarigen zonder echtrelatie op één adres wonen, kijken we naar de gemiddelde leeftijd. Ligt die onder de 27 jaar dan rekenen we iedere persoon als een afzonderlijk (studenten)huishouden. Ligt deze boven de 27 jaar dan tellen we één meerpersoons huishouden.
- als er minimaal 20 personen op een gezamenlijk adres wonen, registreren we een institutioneel huishouden, tenzij de gemiddelde leeftijd van alle bewoners hoger is dan 65 jaar. Iedere bewoner wordt dan als afzonderlijk huishouden meegeteld (gehuwden tellen als één huishouden).

Zelfstandig huishouden

Een zelfstandig huishouden bestaat uit één of meer personen die alleen of samen in een woonruimte gehuisvest zijn en zelf in hun dagelijkse levensbehoeften voorzien.

Institutioneel huishouden

Tot de institutionele huishoudens behoren adressen met minimaal 20 personen, waarbij de gemiddelde leeftijd jonger is dan 65 jaar. Hiertoe behoren bijvoorbeeld opvangcentra, penitentiaire inrichtingen, kindertehuizen en internaten.

In de bevolkingsoverzichten in deze rapportage zijn deze personen meegeteld. In de hoofdstukken waar de inkomensverdeling in termen van huishoudens wordt besproken blijven zij buiten beschouwing.

Besteedbaar inkomen (CBS)

Besteedbaar inkomen is het bruto inkomen verminderd met de premies sociale zekerheid en andere betaalde overdrachten (zoals alimentatie) en de loon-, inkomsten- en vermogensbelasting. Het bruto inkomen omvat winst uit onderneming, bruto inkomsten uit arbeid, inkomsten uit vermogen en bruto ontvangen overdrachten (zoals AOW, Anw, WAO/WIA, studiefinanciering, kinderbijslag en huursubsidie).

Inkomensbron

In dit onderzoek worden de termen Participatiewet, AOW en 'ander' inkomen gebruikt. Voor de bijstandsgerechtigden (Participatiewet) is de inkomensbron direct vast te stellen. De AOW inkomensgrondslag is bepaald op basis van de leeftijd van de huishoudoudste. De 65+ huishoudens die tevens een aanvullende bijstandsuitkering ontvangen rekenen we eveneens tot deze categorie. Alle overige inkomens zijn vervolgens onder de noemer 'ander' inkomen gebracht.

Wanneer het inkomen van een huishouden alleen bestaat uit AOW dan wordt het huishouden tot de minimapopulatie gerekend.

Berekening van de duur van het minimuminkomen

De duur van de periode waarin een huishouden op het minimuminkomen leeft, wordt berekend aan de hand van een combinatie van gegevens uit verschillende bronnen. Een sluitende definiëring in termen van een volledig onafgebroken periode is niet altijd mogelijk. Indien de periode tussen het gebruik van de ene regeling en de andere maximaal 30 dagen is, wordt dit daarom toch als aaneengesloten periode gezien.

Wettelijk sociaal minimum

Het wettelijk sociaal minimum is de actuele bijstandsnorm voor het betreffende huishoudtype. Deze normbedragen worden halfjaarlijks vastgesteld. Voor 65-plussers is de netto AOW-uitkering het normbedrag voor het wettelijke sociale minimum.

Etniciteit (CBS)

Voor bepaling van etniciteit wordt gekeken naar het geboorteland van de ouder(s). Een allochtoon is iemand waarvan minimaal één van de ouders in het buitenland is geboren. Inwoners afkomstig uit Europa, Noord-Amerika, Australië, Japan en Indonesië worden als westerse allochtonen gezien.

Bijlage 2. Bevolkingskarakteristieken

In deze bijlage worden de belangrijkste kenmerken van de bevolkingspopulatie in de gemeente Dinkelland beschreven.

Alle huishoudens

Onderstaande tabel geeft het aantal inwoners en huishoudens weer in de gemeente op 1 november 2015.

Tabel B.2.1 Aantal huishoudens en inwoners Dinkelland⁷

Categorie	
Aantal huishoudens	10.249
Aantal personen	25.977
Gemiddelde huishoudgrootte	2,5

In de gemeente Dinkelland wonen 25.977 personen in 10.249 huishoudens. De gemiddelde huishoudgrootte komt daarmee uit op bijna 2,5 personen, fors hoger dan het landelijk gemiddelde van 2,2 personen.

Huishoudtype

Naar huishoudtype zien we de volgende verdeling.

Tabel B.2.2 Huishoudens naar type

Huishoudtype	Aantal	Aandeel	Aandeel landelijk
Alleenstaand	2.733	27%	37%
Eenoudergezin	200	2%	7%
Meerpersoons zonder kinderen	4.689	46%	29%
Meerpersoons met kinderen	2.627	25%	27%
Totaal	10.249	100%	100%

De huishoudsamenstelling in Dinkelland wijkt enigszins af van het landelijke beeld⁸. Zo zijn er in de gemeente fors meer meerpersoonshuishoudens zonder kinderen en minder alleenstaanden dan in de rest van het land. Dit verklaart ook de hogere huishoudgrootte in de gemeente.

Leeftijd

De leeftijdsopbouw van de huishoudpopulatie, uitgaande van de leeftijd van de oudste persoon in het huishouden, staat weergegeven in tabel B2.3.

Tabel B2.3 Huishoudens naar leeftijd

Leeftijdscategorie	Aantal	Aandeel	Landelijk
Tot 27 jaar	192	2%	8%
27 tot 45 jaar	2.074	20%	29%
45 tot 65 jaar	4.265	42%	37%
65 jaar en ouder	3.718	36%	25%
Totaal	10.249	100%	100%

De gemeente Dinkelland is een vergrijzende gemeente; in meer dan één op de drie huishoudens is de oudste persoon 65 jaar of ouder, tegenover een op de vier huishoudens

⁷ Alle gegevens in de tabellen in deze monitor zijn gebaseerd op gemeentelijke registratiegegevens, tenzij anders aangegeven. Landelijke cijfers zijn afkomstig van het CBS.

⁸ De definitie die het CBS hanteert voor eenoudergezinnen wijkt af van de definitie die KWIZ gebruikt. Het CBS hanteert geen leeftijds criterium bij het begrip eenoudergezin en telt dus ook ouder-kind relatie mee tussen volwassenen personen. KWIZ hanteert als criterium voor een eenoudergezin dat het jongste inwonende kind jonger dan 18 jaar is.

landelijk. Ook het aandeel 45 tot 65-jarigen is in Dinkelland iets hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit betekent dat de vergrijzing de komende jaren nog sterker zal doorzetten.

Geografische spreiding

De gemeente telt elf verschillende dorpen.

Tabel B.2.4 Huishoudens naar dorp

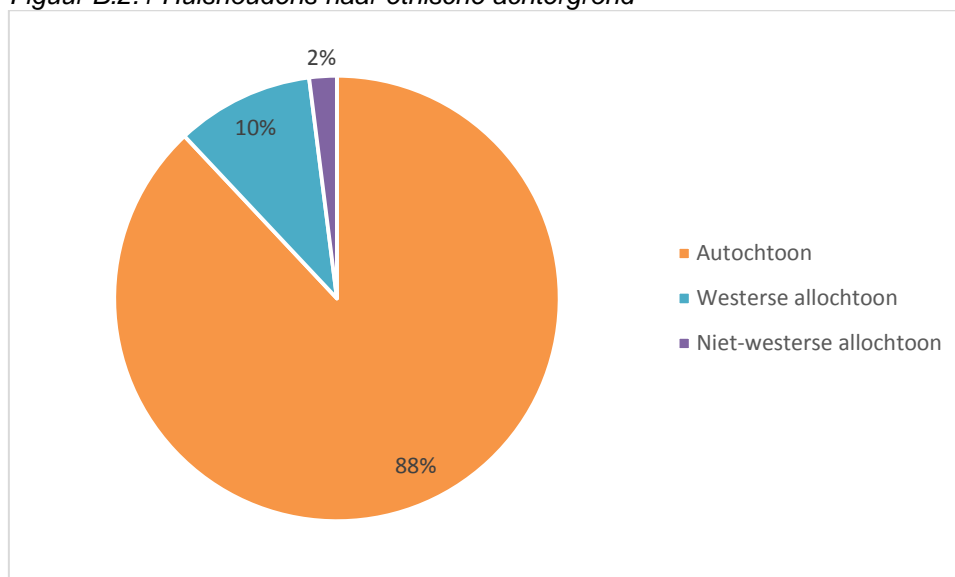
Dorp	Aantal	Aandeel
Denekamp	4.190	41%
Lattrop-Breklenkamp	338	3%
Ootmarsum - Oud Ootmarsum - Nutter	2.022	20%
Agelo	172	2%
Tilligte	259	3%
Rossum	810	8%
Saaseld	567	5%
Weerselo	1.169	11%
Deurningen	722	7%
Totaal	10.249	100%

In Dinkelland wonen verreweg de meeste huishoudens in de gemeente, 4.190 in getal.

Etnische achtergrond

De volgende figuur geeft de etnische achtergrond van alle huishoudens in Dinkelland weer, op basis van de etniciteit van de oudste persoon in het huishouden.

Figuur B.2.1 Huishoudens naar etnische achtergrond

Bijna alle huishoudens in de gemeente zijn van autochtone afkomst. Vergeleken met de rest van Nederland wonen in de gemeente Dinkelland weinig allochtone huishoudens.